

חבל נחלתו

טעמים וסודותיהם. ויש שהתירו רק נביאים וכתובים.
ג. יש שסברו שמותר ללמד תורה שבכתב ולא תורה שבע"פ.
ד. ויש שסברו שמותר ללמד אם כוונתם לידיעה בלבד ולא ליצור להם דת חדשה.
ה. עם גר מותר עוד לפני גיורו ללמוד תורה.
ו. אין ללמד כיתת נכרים דברי תורה ויש שהתירו אם יש בכך קידוש השם או חשש איבה.
ז. מותר ללמד דברי תורה לכיתה של תלמידים מישראל שיש בה נכרים אם אין אפשרות להוציאם.
ח. משפטים השייכים אף לשבע מצוות בני נח מותר ללמד אף לנכרים.
ט. לגבי לימוד עברית לגויים נחלקו הדעות באחרונים.

וכן בשו"ת יביע אומר (ח"ב י"ד סי' יז) אית (יב) פסק: "המורם מכל האמור שאסור ללמד תורה לגוי, בין תורה שבכתב בין תורה שבע"פ, ואסור לענות לו על שאלות דתיות. לבד כשמקשה ומתמיה על דת ישראל, שמותר להקרות את שינוי ולהשיב לו מלחמה שעה. וכמ"ש ודע מה שתשיב לאפיקורוס, ה"מ באפיקורוס עכו"ם (סנהדרין לח:). וכן מותר ללמדו דיני שבע מצות אף בזה"ז. גם מותר ללמדו עברית ולשון הקודש ודקדוקה. וקטן דמסברי ליה ומסבר דינו כגדול. פחות מכן מותר ללמדו תורה". והאריך בכך בשו"ת עטרת פז (ח"א כרך ג חו"מ סי' ב ובהערות).

מסקנות

א. לפי רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים אין ללמד לנכרי דברי תורה כלל.
ב. יש שסברו שמותר ללמד ד"ת ללא

סימן כח

הנאה מצדקה

ראשית מצד איסורי הנאה, אין צדקה בגדר איסור הנאה, וע"כ אם לא נדר לתת למוסד מסויים מותר לו לתת לאיזה נזקק שמצא לנכון או למוסד ראוי. וטובת ההנאה שלו, כלומר הוא יגדיר למי יתן אעפ"י שיש לו הנאה במה שהמוסד וכד' יודע שהוא הנותן. כמו"כ אם התכוין לתת צדקה למוסד מסויים אשר על התרומות הניתנות לו ישנו זיכוי מס — ודאי הוא רשאי, כיון שכך הגדיר זאת מראש. השאלה עולה במקום שנדר בצורה סתומה ממון לצדקה ועתה הוא מעוניין לתת

שאלה

אדם נדר לצדקה סכום כסף מסויים האם מותר לו להעביר את הכסף למוסד מוכר ע"י מס הכנסה כדי שיקבל זיכוי מס של שליש מהסכום? מה דינו של אותו זיכוי, האם צריך גם אותו לתת לצדקה או שיכול ליטלו לעצמו או להפריש ממנו מעשר כספים וכד'?

תשובה

א. מוצנעים בשאלה כמה אפשרויות וצדדים.

שהוא פוסל את האפשרות לא בגלל שאין בה קיום הנדר, אלא משום שהעניינים כבר זכו בכך, והדבר מודגש בדברי הש"ך שאם נשבע לתת למי שאינו עני ושוב נתן לו במעמ"ל יצא י"ח.

ד. ונראה עוד שאם הנותן את הצדקה נותן ברצונו ויודע שהוא מקבל שי מהמוסד לנדבן, אין בכך משום אי קיום נדרו שכן הוא עשה את שלו והעני או גבאי הצדקה נתן לו ברצון עצמו, ודינו שווה לאם קבלו מאדם שלישי. ונראה שה"ה לזיכוי במס הכנסה, את הממון על תרומתו נותן מוסד שלישי ולכן הוא קיים את מלוא נדרו והזיכוי אינו מעניין הנדר לצדקה.

וילמד ממקרהו של שמעון בן שטח וינאי המלך: "שלש מאות נזירים עלו בימי שמעון בן שטח, ק"נ מצא להם פתח וק"נ לא מצא להן פתח, סלק לגבי ינאי מלכא אמי לו שלש מאות נזירים עלו ובען תשע מאה קורבנין, הב להון את פלגא ואנה פלגא, יהב להון יניי פלגא... אמר ליה למה אפליתה בי, אמר ליה חס ושלוס לא אפליתי בך אלא את יהבת מן דידיך ואנא מדידי דכת' כי בצל החכמה בצל הכסף (קהלת ז יב)" (בראשית רבה פר' צא).

ועוד, הזיכוי ממס הכנסה אינו קבלת ממון לידי אלא מפחיתים לו מחובו לרשות המסים את סכום הזיכוי, נמצא שאין בידי כסף ממשי אלא מפחיתים מן המס שהוא חייב ויגבו ממנו פחות, או שיחזירו לו אם שילם יותר מכפי שהוא חייב.

מסקנה

הנודר לתת סכום מסויים לצדקה מותר לו לתת למוסד אשר יש על התרומות שלו זיכוי למס הכנסה.

למוסד אשר יכול לתת לו על כך זיכוי מס.

ב. ולכאורה, כיון שהעני או המוסד מקבל את מלוא הסכום שנידר מה הפגם שהנותן מקבל החזר מס. והנה אם היה מדובר בסתם נתינה לצדקה ללא נדר מוקדם פשוט שמותר לתת ע"מ לקבל החזר מס, משום שבצדקה העיקר במה שהמקבל קיבל וכאן הוא קיבל את מלוא הסכום.

וסימן לכך באמור בר"ה (ד ע"א ובפסחים ח ע"א) שהאומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחיה בני הר"ז צדיק גמור. ואע"פ שהתנה ורוצה רווח נוסף למצותו אין זה פוגם את עצם המצוה.

אלא שבשאלה שלפנינו ישנו נדר קודם והשאלה היא האם הוא יוצא ידי נדרו או בכך שהוא מקבל החזר מס נמצא שלא נתן את מלוא הסכום שנדר.

ג. הבית יוסף (י"ד סי' רנח אות יא) הביא: "כתב רבינו ירוחם (שם קסז ע"א) יש אומרים דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, לפיכך אם נשבע ליתן כך לצדקה יכול ליתנה על מנת להחזיר ואינו נ"ל, שכבר זכר בה עניינים כמו שכתבתי למעלה (שם קסו ע"א) עכ"ל".

וכתב על כך הש"ך (י"ד סי' רנח ס"ק כה) לאחר שהביא רבינו ירוחם: "ונראה דה"ה אמר ליתן בלא שבועה אינו יכול ליתנו על מנת להחזיר מהאי טעמא, ודוקא לצדקה או לעני אבל נשבע ליתן לחבירו שאינו עני יכול ליתן על מנת להחזיר ויצא ידי שבועה כדלעיל ס"ס רל"ח".

רבינו ירוחם מבאר שאי אפשר לשלם צדקה במתנה ע"מ להחזיר. ולכאורה מכאן ראיה שאין אדם יכול לתת לצדקה ולקבל זאת בחזרה. אולם המדייק בדבריו יראה